

TOEN DE VOLKSUNIE NOG BESTOND

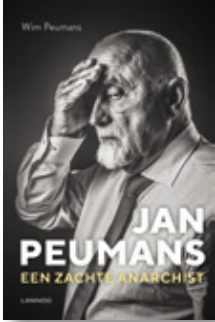
FRANS-JOS VERDOODT

Wim Peumans, *Jan Peumans, een zachte anarchist*

Tielt, Lannoo, 2019, 302 pp.

ISBN 9789401452397

Het is natuurlijk een uniek comfort in-dien iemand zijn eigen autobiografie kan schrijven. 'Auto' en 'eigen' lijken natuurlijk een tegenstelling. Maar Jan Peumans, een zachte anarchist is een autobiografie die er eigenlijk geen is, want geredigeerd door

Jans eigen zoon Wim, met wie de vader afwisselend aan het woord komt, aangevuld met de verklaringen van externe getuigen. Maar elk voordeel heeft zijn nadeel, want hoe beweeg je je, kritisch voor jezelf, in de pen van uw eigen zoon? En omgekeerd: hoe ver kan de kritische reflec-

tie reiken van een zoon m.b.t. zijn vader? Vader Jan Peumans, bekend als N-VA-politicus, en zoon Wim Peumans, een antropoloog en schrijver, hebben zo'n proef afgelegd en elkaars pen gehanteerd. Zij deden dat niet zonder enig leesbaar resultaat, want hun boek is noch een hagiografie noch een vivisectie. Het is eerder een mild-kritische en mild-zelfkritische kroniek van een politiek leven dat alleszins voldoende spraakmakend en tegendraads was om er een levensverhaal aan te wijden en om er tegelijk de summiere geschiedenis van de naoorlogse Vlaamse beweging aan vast te knopen.

Voor een Vlaams-nationalist van die generatie – de Limburger Jan Peumans werd geboren in 1951 – begint het levensverhaal zeer vaak in of omtrent de collaboratie, rechtstreeks of onrechtstreeks. Jules Peumans, een oom van Jan, was betrokken bij de collaboratie van het VNV (Vlaams Nationaal Verbond) en werd in 1943 vermoord, mogelijk door de communistische partizanenbeweging PA (Partisans Armés). Zoals het boek van vader/zoon Peumans vermeldt, zou die moord de katalysator worden van het repressieve optreden van de Duitse bezetter en van de weeromstuit ook van de golven van geweld tijdens de Tweede Wereldoorlog in Limburg.

Tijdens zijn universiteitsstudies in Leuven verschoof het Vlaamsgezinde engagement van de katholiek-collegeleerling Jan Peumans naar het marxistisch links van

AMADA (Alle Macht aan de Arbeiders), wat overigens geen uitzonderlijke evolutie was tijdens de zeventiger jaren. Op professioneel vlak zou de belangstelling van de jonge Jan Peumans vooral evolueren naar het milieu-activisme. Toch zal zijn politiek en sociaal cultureel curriculum zich vooral laten herinneren als die van de uitgesproken Limburgse militant binnen het Vlaams-nationalisme van de Volksunie en de latere N-VA, met VU-ID 21 als tussenfase. Peumans zou via die partijen zowat alle sporten van de partijpolitieke ladder beklimmen: gemeenteraadslid, schep, burgemeester, provincieraadslid, parlementslid, fractieleider in het (Vlaams) parlement, voorzitter van dat parlement en uiteindelijk ook deelstaatsenator. Er ontbreekt eigenlijk maar één nagestreefd en belangrijk publiek mandaat, nl. dat van minister. Dat hij bij de Vlaamse-regeringsvorming van 2009 geen minister werd, heeft hijzelf toentertijd duidelijk ervaren als een gebrek aan waardering vanwege zijn partij. "Hij was boos omdat hij zich, zoals wel vaker, miskend en niet gerespecteerd voelde", getuigt N-VA-voorzitter Bart De Wever daarover in dit boek. Het is het prerogatief van de partijvoorzitters om 'hun' ministers te kiezen en De Wever oordeelde dat Peumans niet over het "juiste socio-economische profiel beschikte" (p. 267). Maar alles wel beschouwd, bleek Jan Peumans dan toch zijn redenen te hebben om zich verguld te voelen met de jaren waarin hij voorzitter kon zijn van de Vlaamse assemblee. "Als minister ben je met handen voeten gebonden, je kunt je gedacht niet zeggen", oordeelt De Wever in apogetische bewoordingen over zijn beslissing om Peumans niet de gedroomde ministerpost te bezorgen. En "Nu is hij de voorzitter. Daar hoeft geen uitleg bij..." (p. 268). Jan Peumans was Vlaams parlementsvoorzitter van 2009 tot 2019. Uit de (in dit boek) opgetekende getuigenissen van parlementsleden en journalisten treedt Peumans naar voren als een vrij uitge-

sproken non-conformist, eerder dan als een zachte anarchist. Overigens leren wij uit zijn 'autobiografie' dat dit non-conformisme ook de stijl was waarmee hij zich, doel-bewust en behendig-onbehendig doorheen en langsheen een aantal hoogte- en laagtepunten van het politieke Vlaams-nationalisme had bewogen: de schaduw van de Vlaamse collaboratie in Limburg, de zwanenzang van de Volksunie, de verrechtsing van de N-VA.

In zijn besluit klinkt de flamingant Peumans onzeker: "*de Vlaamse beweging die niet meer is wat zij geweest is: ze is geen zware drukking-groep meer*" (p. 260). Achter die uitspraak schuilt een voelbaar heimwee naar de tijd toen de Volksunie nog bestond.